

**Kansansairauksien hoidon vaikuttavuuden
arviointi ja ennakointi
– Tietoteknisen ratkaisun pilotti
Liite 3. Arviointisuunnitelma**

Vantaan ja Keravan hyvinvointialue
16.05.2025

Sisällysluettelo

1	Johdanto	3
2	Arvioinnin kohde ja sisältö	3
3	Arvioinnin toteutus	4
4	Arviointitulosten hyödyntäminen.....	6

1 Johdanto

Tässä suunnitelmassa kuvataan Vantaan ja Kervan hyvinvointialueen ”Kansansairauksien hoidon vaikuttavuuden arviointi ja ennakointi – Tietoteknisen ratkaisun pilotti” -hankkeen arvioinnin periaatteet ja käytännöt.

Hankkeen toteutumisen kannalta jatkuva seuranta ja arviointi on keskeistä hankkeen läpiviemiseksi ja asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Ennen ratkaisun ja toimintamallin toimeenpanoa, niiden aikana ja niiden jälkeen tarvitaan tietoa, joilla hankkeen onnistumista, tavoitteiden saavuttamista ja vaikuttavuutta sekä niihin vaikuttaneita taustatekijöitä voidaan arvioida. Arviointi tukee myös organisaation jatkuvaa kehittämistä sekä hankkeen tulosten hyödyntämistä laajemmin. Arviointia tehdään sekä määrälliseen että laadulliseen tietoon pohjaten. Arvioinnissa huomioidaan hankkeisiin osallistuvien eri tahojen näkökulmat ja vältetään näin asioiden tarkastelun ja arvioinnin siiloutuminen. Kaikessa arvioinnissa pyritään systemaattisuuteen sekä ratkaisukeskeiseen työotteeseen.

Arviointisuunnitelmaa tarkennetaan ja täydennetään tarvittaessa hankkeen käynnistys- ja valmisteluvaiheessa (työpaketti 1).

2 Arvioinnin kohde ja sisältö

Arviointi ja seuranta kohdistuu seuraaviin osa-alueisiin.

1. Hankkeen eteneminen ja tuotokset

Hankkeen etenemisen ja tuotosten arviointia toteutetaan suhteessa hankesuunnitelmaan: onko hanke toteutunut suunnitellusti. Hankkeen ohjausryhmä tekee tarvittaessa arvioinnin ja seurannan pohjalta toimenpiteitä – hankkeen rajauksia, aikataulua tai resursointia voidaan tarvittaessa säätää muuttuneen tilanteen mukaisesti.

2. Tavoitteiden saavuttaminen

Hankkeelle asetettuja tavoitteita seurataan ja arvioidaan hankkeen aikana ja hankkeen päättyessä. Huomio kohdistuu erityisesti lyhyen aikavälin tavoitteisiin sekä ennakoihin arvioihin pitkän aikavälin tavoitteiden toteutumisen todennäköisyydestä hanketoteutuksen valossa. Tavoitteiden saavuttamista arvioidaan mahdollisuuksien mukaan objektiivisia mittareita hyödyntämällä.

3. Keskeisten sidosryhmien kokemukset

Objektiivisten mittareiden lisäksi arvioidaan ja seurataan keskeisten sidosryhmien kokemusta. Tämä arvioinnin ja seurannan kohde perustuu pitkälti laadulliseen analyysiin siitä, miten hanke on eri sidosryhmien mielestä vastannut odotuksiin ja sille asetettuihin tavoitteisiin.

Keskeisiin sidosryhmiin ja näin ollen arviointia suorittaviin tahoihin kuuluvat muun muassa:

- Strateginen ohjausryhmä
- Operatiivinen ohjausryhmä
- Projektitiimi
- Hankkeeseen osallistuvat asiantuntijat
- Hyvinvointialueen työntekijät, jotka käyttävät kehitettävää työkalua

- Hyvinvointialueen työntekijät, jotka hoitavat diabetesta sairastavia potilaita

Sisällöllisesti hankkeen tuotoksena syntyvää toimintamallia ja tietoteknistä työkalua seurataan ja arvioidaan kolmen näkökulman kautta:

1. Työkalun tuottaman tiedon oikeellisuus ja hyödyllisyys
2. Työkalun käytettävyys
3. Työkalun käytön tuottamat hyödyt potilaille, ammattilaiselle sekä johdolle.

Hankkeen loppuarvioinnissa arvioidaan hankkeen tuottamia taloudellisia sekä laadullisia hyötyjä diabeteksen hoidon suhteen. Lisäksi arvioidaan konseptin skaalautuvuutta muiden kansansairauksien, hyvinvointialueiden sekä STM:n tarpeisiin. Seuraavassa kuvassa on kuvattu alustavasti ja esimerkinomaisesti hankkeen arvioinnin sisällöllisiä kokonaisuuksia sekä tähän mahdollisesti käytettäviä mittareita. Arvioinnin sisältöä ja mittareita tarkennetaan yhdessä sidosryhmien kanssa hankkeen aikana.

Taloudelliset	Laadulliset	
Kansansairauksien hoitoon liittyvät kustannukset	Kansansairauksien hoidon laatu	Kehitettävän työkalun laatu ja käytettävyys
<i>Esimerkkejä, mittarit tarkentuvat</i> • Potilaskohtaiset hoidon kokonaiskustannukset (esim. €/vuosi/potilas) • Interventioiden kustannukset • Kansansairauteen liittyvien hoitojen kokonaiskustannukset (€/vuosi)	<i>Esimerkkejä, mittarit tarkentuvat</i> • Potilaiden hoitotasapaino (esim. % hoitotavoitteessa) • Potilaiden elämänlaatu • Kansansairauksien määrä / väestö • Kansansairauksiin liittyvien komplikaatioiden määrä / väestö • Kansansairauden riskissä olevien määrä / väestö • Potilaiden tyytyväisyys hoitoon (NPS)	<i>Esimerkkejä, mittarit tarkentuvat</i> • Työkalua käyttävien ammattilaisten tyytyväisyys (kyselyt) • Työkalun tuottaman tiedon laatu (esim. tiedon osuvuus vertaamalla dm-laaturekisteriin) • Työkalun tuottaman tiedon käytettävyys (kyselyt)
Vaikuttavuus ja kustannusvaikuttavuus		
<i>Esimerkkejä, mittarit tarkentuvat</i> • Hoitopolun mukaisten interventioiden määrä suhteessa käytettyyn henkilöstöresurssiin • Interventioiden vaikutus potilaiden hoitotasapainoon • Hoitoprosessien toiminnallisten muutosten seuranta (hoitotasapainotukset suhteessa resurssin käyttöön)		

Kuva 1. Alustavia arvioinnin sisällöllisiä kokonaisuuksia ja mittareita.

3 Arvioinnin toteutus

Hankkeen Työpaketti 5 pitää sisällään loppuarvioinnin, jossa hankkeen aikana koottu tieto koostetaan yhteen, analysoidaan ja sen pohjalta vedetään johtopäätökset. Hankkeen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää loppuarvioinnin lisäksi hankkeen aikaista säännöllistä seuranta ja arviointia. Arviointi toteutetaan läpinäkyvästi, tasapuolisesti ja eettisiä periaatteita noudattaen. Arviointilähteiden muodostamisessa sekä tulosten tulkinnassa pyritään noudattamaan hyviä tieteellisiä periaatteita. Tämä tarkoittaa, että raportoitavat tulokset ovat todennettavissa, luotettavia ja yleistettävissä.

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) vastaa hankkeen seurannasta ja arvioinnista yhteistyössä Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen kanssa. Hankeorganisaatio vastaa arvioinnissa tarvittavan tiedon tuottamisesta ja analysoinnista.

Projektien onnistumista kuvaavien arviointi- ja mittaritietojen lisäksi arviointia suunnitelmassa ennakoidaan ja tunnistetaan mahdolliset projektiin vaikuttavat sisäiset ja ulkoiset riskit ja näihin pyritään varautumaan ennalta.

Seurannan ja arvioinnin keskeiset vastuut on kuvattu oheisessa taulukossa.

Taulukko 1. Vastuu ja vastuutahot.

Vastuu	Vastuutaho
Strategisen tason seurannan ja arvioinnin päävastuu	Strateginen ohjausryhmä
Operatiivisen tason seurannan ja arvioinnin päävastuu	Operatiivinen ohjausryhmä
Seurannan ja arvioinnin suunnittelu ja toteutus (mm. tiedonkeruu, analyysit, yhteenvedot)	Projektipäällikkö ja projektikoordinaattori

Seurannan ja arvioinnin keskeisiä alustavia menetelmiä on kuvattu oheisessa taulukossa. Menetelmät valitaan ja tarkennetaan hankkeen aikana.

Taulukko 2. Arviointimenetelmiä.

Menetelmä	Lyhyt kuvaus
Dokumenttianalyysi	Hankesuunnitelman peilaaminen mm. kokousmuistioihin, raportteihin ja keskusteluihin.
Itsearviointi työkokouksessa tai työpajassa	Tarkempi yhteinen työpaja projektien edistymisen ja muiden kanavien kautta saatujen palautteiden tarkemmaksi arvioimiseksi, joko projektitiimin itse toteuttamana tai myös sidosryhmät osallistaen. Itsearvioinnin pohjana voidaan käyttää olemassa olevia itsearviointimalleja, joita toistetaan systemaattisen seurantatiedon keräämiseksi.
Sähköiset kyselyt	Sidosryhmille kohdennettavia ja sähköisesti vastattavia kyselyjä laaditaan tarvelähtöisesti.

Interaktiiviset kyselyt	Tilaisuuksiin, työpajoihin ja kokouksiin osallistuvilta voidaan kerätä välitöntä palautetta tapaamisissa hyödynnettävillä interaktiivisilla välineillä (esim. Kahoot!).
Palautteet	Toiminnasta saatua palautetta, jota saadaan toimijoilta ja asiakkailta epävirallisten ja virallisten palautekanavien kautta, hyödynnetään ja tarkastellaan arviointia toteutettaessa.
Kokemuksellinen tiedonkeruu (haastattelut/osallistavat työpajat):	Käyttäjäkokemuksen keräämiseksi tehdään esim. haastatteluja ja/tai osallistavia työpajoja, lisäksi mahdollistetaan myös muunlaista osallistumista.
Tavoitteiden saavuttamisen kvantitatiivinen arviointi	Lähtötilanteen arvioinnin perusteella määritetään projektikohtaiset mittarit, jotka ohjaavat toimintaa ja joiden avulla voidaan arvioida tavoitteiden toteutumista.
Kustannusten arviointi	Kustannusvaikuttavuuden arvioimiseksi määritetään keskeiset parametrit, joiden osalta kustannuksia seurataan. Vaihtoehtoiskustannuksia analysoidaan mahdollisuuksien ja tarkoituksenmukaisuuden mukaan.

4 Arviointitulosten hyödyntäminen

Arvioinnin tulosten hyödyntäminen on keskeinen osa hankkeen toimintaa. Tuloksia käytetään monipuolisesti sekä hankkeen aikana että sen päätyttyä. Jatkuva seuranta ja väliarviointit mahdollistavat hankkeen joustavan ja tietoperustaisen ohjauksen. Hankkeen ohjausryhmä voi seurannan ja arvioinnin perusteella päättää esimerkiksi tehostaa viestintää tai päättää toimintamallimuutoksista.

Loppuarvioinnin tulokset kiteytetään hankkeen loppuraporttiin, jossa ne osoittavat miten tavoitteet on saavutettu ja mitä prosessista opittiin. Loppuarvioinnin tuloksia hyödynnetään hyvinvointialueen toiminnan jatkuvaan kehittämiseen, hankkeen tulosten levittämiseen ja viestintään, päätöksenteon tueksi hankkeen jälkeen ja jatkoaskelia suunniteltaessa sekä mahdollisen laajentamisen valmisteluun. Arviointitulokset voivat tukea kansallisen ohjauksen kehittämistä, jos hanke onnistuu tuottamaan uutta tietoa esimerkiksi kansansairauksiin liittyvistä vaikuttavuusperusteisista ja ennakoivista toimintamalleista.